

Autoreferat

1. **Imię i nazwisko:** Ks. dr Bartosz Trojanowski

2. **Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.**
  - 22 maja 2010 r. – dyplom magistra teologii na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu
  - 24 kwietnia 2012 r. – dyplom licencjata teologii ze spec. teologia dogmatyczna na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu
  - 30 czerwca 2014 r. – dyplom licencjata teologii ze spec. teologia dogmatyczna na Pontificia Università della Santa Croce w Rzymie
  - 26 kwietnia 2017 r. – dyplom doktora teologii ze spec. teologia dogmatyczna na Pontificia Università della Santa Croce w Rzymie, tytuł rozprawy doktorskiej: *Il suffragio per le anime purganti nell'epoca patristica*
  - 23 czerwca 2017 r. – dyplom licencjata prawa kanonicznego na Pontificia Università Gregoriana w Rzymie

3. **Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.**
  - Od 2017 – 2018 pracownik dydaktyczny na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu (wykłady zleczone)
  - Od 2021 – pracownik naukowo-dydaktyczny na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu (adiunkt w Instytucie Teologii Systematycznej i Duchowości przy I Katedrze Teologii Dogmatycznej, wykładowca prawa kanonicznego (zagadnienie wykładane IV Księga KPK: Uświęcające zadanie Kościoła, III i V Księga KPK: Nauczycielskie zadanie Kościoła i dobra doczesne Kościoła, VI i VII Księga KPK: sankcje i procesy).

4. Omówienie cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych, zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2b ustawy.

Na moje osiągnięcia naukowe, które stanowią podstawę wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego, składa się szesnaście artykułów naukowych stanowiących powiązany tematycznie cykl dotyczący zagadnienia: *Integralność kwestii teologicznych i kanonicznych zawarta w części I o sakramentach, IV Księgi Kodeksu Prawa Kanonicznego i konieczność jej uwzględniania celem interdyscyplinarnego rozwiązania wybranych problemów w tym zakresie przedmiotowym.*

Ponadto na mój dorobek naukowy, który omówię w dalszej części tego autoreferatu, składają się cztery monografie, nie wliczając również opublikowanej jako monografii rozprawy doktorskiej; trzydzieści artykułów naukowych, w tym szesnaście wspomnianych wyżej, a stanowiących, w mojej ocenie, znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej prawa kanonicznego; dziesięć artykułów zostało opublikowanych jako rozdziały w monografiach naukowych; cztery zostały opublikowane w czasopiśmie naukowych znajdujących się w wykazie czasopism punktowanych MEiN. Byłem redaktorem naukowym dwóch publikacji zbiorowych, których celem było przedstawienie interdyscyplinarnego podejścia do sakramentów: pokuty i pojednania, Najświętszej Eucharystii.

Cykl powiązanych ze sobą artykułów stanowiących osiągnięcie naukowe, które uznaję za podstawę do złożenia wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego, jest konsekwencją powierzanych mi w Archidiecezji Wrocławskiej urzędów, zadań i funkcji, a także wcześniej zdobytego wykształcenia i pracy naukowej (doktorat z teologii dogmatycznej oraz licencjat rzymski z prawa kanonicznego). W Kurii Metropolitalnej Wrocławskiej pełniłem urząd notariusza, sędziego w Metropolitalnym Sądzie Duchownym, byłem Inspektorem Ochrony Danych Archidiecezji Wrocławskiej, obecnie jestem Wikariuszem Biskupim ds. Dyscypliny Sakramentów i Duchowieństwa. Ponadto na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu wykładam prawo kanoniczne (Księgę III, IV, V, VI i VII Kodeksu Prawa Kanonicznego). Te wszystkie okoliczności spowodowały, że postanowiłem w swojej pracy naukowej rozwiązywać problemy, z którymi można spotkać się nie tylko w refleksji akademickiej, ale także w praktyce życia Kościoła. Dlatego zagadnieniem wiodącym w pracy naukowej były sakramenty. Należy zauważyć, że tą dziedziną Uświęcającego Zadania Kościoła zajmują się zarówno przedstawiciele teologii dogmatycznej (sakramentologii), jak również kanoniści, którzy przyjęli za przedmiot swoich badań IV Księgę Kodeksu

(w szczególności jej I część). To zaś spowodowało, że zauważyłem w wielu przypadkach konieczność podkreślania integralności pomiędzy sakramentologią a prawem kanonicznym, a precyzyjniej między doktryną a normami dotyczącymi sakramentów. W rozwiązywaniu wielu kwestii problematycznych wymagane jest bowiem interdyscyplinarne podejście uwzględniające przesłanki teologiczne oraz przepisy prawa kanonicznego. Należy pamiętać, że przepisy prawa kanonicznego powinny odpowiadać teologicznej refleksji, a także być jej wyrażeniem. Może być też tak, że przepisy prawa kanonicznego powodują dalszą refleksję teologiczną, lub stanowią próbę precyzyjnego rozwiązania niektórych kwestii teologicznych w dziedzinie sakramentów. Stąd tenże cykl artykułów stanowi potwierdzenie tezy, że w badaniach naukowych w dziedzinie prawa kanonicznego w zakresie sakramentów konieczne jest uwzględnienie integralności kwestii teologicznych i kanonicznych celem odpowiedzi na pojawiające się zagadnienie problematyczne w tej materii.

W wymaganiach stanowiących podstawę do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest między innymi wykazanie, iż cykl artykułów stanowi znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej, dlatego pragnę omówić poszczególne artykuły zaprezentowanego cyklu, celem wskazania ich *novum* w literaturze przedmiotu.

Wśród wybranych obszarów zainteresowań naukowych, przy tworzeniu omawianego cyklu artykułów, znaczne miejsce zajmuje pierwszy spośród sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego – chrzest. Podejmując próbę przedstawienia i propozycje rozwiązań, poszczególnym kwestiom problematycznym, związanym z tym sakramentem, poświęciłem siedem artykułów tego cyklu.

W pierwszym artykule, zatytułowanym *Trudności interpretacyjne kanonu 868 §2 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku. Kwestie prawne i teologiczne*, [„Kościół i Prawo” 7 (20) 2018 nr 1], przedstawiony został szeroko dyskutowany problem godziwości chrztu dziecka rodziców katolickich, a także niekatolickich (jednak chrześcijańskich) nawet wbrew ich woli w przypadku niebezpieczeństwa śmierci. Kanon był szeroko omawiany w literaturze przedmiotu i jego interpretacja kierowała się raczej w stronę szacunku wolności religijnej, niż uzasadniania decyzji Ustawodawcy powszechnego. Należało zatem podjąć dalszą refleksję, uwzględniając przesłanki teologiczne oraz kanoniczne. W wyniku analizy poszczególnych kwestii teologicznych i prawnych przedstawiłem stanowisko, które może być przedmiotem dalszej dyskusji, ale jednak jest próbą zaprezentowania

rozwiązania oraz stanowi spójność z doktryną katolicką oraz obowiązującymi przepisami prawa kanonicznego, także tymi, które zostały wprowadzone do tego kanonu w wyniku interwencji Papieża Franciszka w 2016 r. poprzez *motu proprio De concordia inter Codices*. To zaś jeszcze bardziej podkreśla nowość podejmowanych kwestii i wzmacnia wkład w dyscyplinę naukową. A mianowicie, w artykule wykazałem, iż wolą Ustawodawcy jest, aby te dzieci – znajdujące się w niebezpieczeństwie śmierci – zostały ochrzczone, ponieważ jest to sakrament, który daje im obmycie z grzechów i łaskę. Stąd Prawodawca powszechny, nawet w przypadku sprzeciwu rodziców ochrzczonych, wyraża opinię o godziwości takiego chrztu. W ten sposób można zauważyć pewnego rodzaju duchowe pozbawienie władzy rodzicielskiej przez Kościół w kwestii decyzji o udzieleniu sakramentu chrztu tym dzieciom. Rodzice, którzy mieli obowiązek wychować dzieci po katolicku tego nie uczynili, a zatem to Kościół tego obowiązku dopełnia. Takie stanowisko wydaje się potwierdzać ostatnia zmiana w tym kanonie, która pozwala dookreślić terminy znajdujące się w paragrafie drugim. Z kolei brak jakiegokolwiek zmiany w omawianym paragrafie potwierdza, że kwestionowanie przez niektórych autorów stanowiska o niegodziwości takiego postępowania nie ma uzasadnienia w podstawach prawnych oraz teologicznych, co starałem się wykazać w tym artykule naukowym.

Kolejną kwestią, ściśle powiązaną z poprzednią, jest *Chrzest dziecka przy zgodzie tylko jednego rodzica* [„Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich” XXXII, nr 35 (2022)]. Artykuł ten opiera się na podstawie prawnej i konkretnych problemach osób, które musiały stanąć wobec takiego dylematu. Prawodawca do godziwości chrztu wymaga przynajmniej zgody jednego rodzica (por. kan. 868 §1, 1°KPK), jednakże nie wypowiada się w kwestii, co należy zrobić w przypadku wyraźnego sprzeciwu drugiego rodzica. W literaturze przedmiotu można spotkać się z opiniami, że w takim wypadku należy odłożyć chrzest, jednakże podjęta przeze mnie refleksja teologiczno-prawna wykazuje polemikę z takim stanowiskiem. W tym artykule przedstawiłem kwestie teologiczne, podstawy prawne (prawa kanonicznego), a także orzecznictwo sądów powszechnych, które stanowią całość w uzasadnieniu przedstawionego rozwiązania, iż jest możliwy chrzest dziecka w przypadku zgody tylko jednego rodzica, mimo wyraźnego sprzeciwu drugiego. Jestem przekonany, że taka próba przedstawienia sytuacji będzie pomocna tym, którzy muszą podejmować decyzje w podobnych okolicznościach, a w środowisku naukowym

przyczyni się do dalszej refleksji i pogłębiania zagadnienia celem wypracowania doktryny ekspertów w tej kwestii.

Poprzednie dwa artykuły oscylują *implicite* wokół stwierdzenia Prawodawcy o konieczności sakramentu chrztu św. do zbawienia. W tym kontekście jawi się problem związany z nadzieją na zbawienie dzieci nieochrzczonych. Postanowiłem zatem podjąć próbę odpowiedzi na pytanie, które odczytałem jako „znak czasu”: czy w kontekście pogłębionej refleksji teologów na temat możliwości zbawienia dzieci nieochrzczonych powstaje konieczność rewizji Kodeksu Prawa Kanonicznego, tak aby intencja Prawodawcy powszechnego była bardziej wyraźnie sformułowana oraz odpowiadała wypracowanej powszechnie obowiązującej doktrynie teologicznej. Owoce podjętej refleksji naukowej zawarłem w artykule zatytułowanym: *Pragnienie chrztu a nadzieja zbawienia dzieci nieochrzczonych w Kodeksie prawa kanonicznego w perspektywie studium Międzynarodowej Komisji Teologicznej. Aspekty teologiczne i prawne* [„Colloquia Theologica Ottoniana” 37 (2021)]. Praca ta stanowi próbę interpretacji w kluczu eschatologicznym przepisu prawnego nakazującego rodzicom chrzest dzieci w pierwszych tygodniach ich życia, a co więcej, zachęcającego ich, aby takie pragnienie wyrażali jeszcze przed urodzeniem dzieci. Takie interdyscyplinarne (dogmatyczno-kanoniczne) podejście do zagadnienia stanowi *novum* zarówno w refleksji teologicznej, jak i w dziedzinie prawa kanonicznego. Dotychczas w analizie dokonanej przez wielu autorów różnych komentarzy kan. 867 KPK trudno było doszukać się podstaw teologicznych, a przede wszystkich przesłanek eschatologicznych.

W kontekście sakramentu chrztu bardzo istotną jest kwestia rodziców chrzestnych. W związku z tym opracowałem artykuł (*Wprowadzenie zastępczych (substytutów) rodziców chrzestnych przez Konferencję Episkopatu Polski a możliwe sytuacje analogiczne poza przypadkami przysposobienia* [„Studia Theologica Varsaviensia” 59/1 (2021)]), którego podstawą prawną jest dekret ogólny Konferencji Episkopatu Polski dotyczącego sporządzania i modyfikacji aktu chrztu w związku z przysposobieniem. W tym opracowaniu postanowiłem przedstawić kilka sytuacji analogicznych, w których można zastosować rozwiązanie zaproponowane w dokumencie a dotyczące zastępczych (substytutów) rodziców chrzestnych. Przyczyną takiej refleksji były kwestie teologiczne i prawne związane z rolą rodziców chrzestnych w życiu wiernego, wobec którego pełnią takie zadanie. O jego aktualności stanowi data wydania dekretu oraz zaproponowana interpretacja prawa przez miejsca paralelne

(por. kan. 17 KPK). Warto również podkreślić wkład tego artykułu w dyscyplinę prawa kanonicznego w polskim środowisku naukowym.

Z zagadnieniem sakramentu chrztu jest również związana kwestia świadków tego sakramentu, stąd też podjęta przeze mnie refleksja naukowa *Katolik jako świadek sakramentu chrztu św.* [„Kościół i Prawo” 10 (23) 2021, nr 1] Niewątpliwie artykuł stanowi odpowiedź na coraz częste problemy natury duszpasterskiej z wybraniem przez rodziców właściwych osób do zadania rodziców chrzestnych. W omawianym artykule przedstawiłem aspekty teologiczne i prawne dotyczące chrzestnych oraz świadków chrztu. Oczywiście znaczny akcent padł na wyjaśnienie tego drugiego zadania i jego możliwości, przydatności oraz konieczności realizowania przez katolika. Publikacja ta stanowi wkład w przedstawienie podstaw prawnych i teologicznych do tego, kto spośród katolików może pełnić rolę świadka chrztu i w jakich okolicznościach. Takie kompleksowe ujęcie tego zagadnienia może zostać, w mojej ocenie, uznane za znaczny wkład w dyscyplinę naukową, a przede wszystkim służyć jako pomoc w pogłębionej analizie omówionych podstaw prawnych w prawie powszechnych, celem wydawania szczegółowych ustaw partykularnych czy instrukcji w tej materii.

Znaczenie chrztu w życiu Kościoła oraz poszczególnych wiernych jest tak istotne, że w przypadku wątpliwości lub chrztu w innym wyznaniu lub wspólnocie chrześcijańskiej zalecane jest dochodzenie co do faktu i ważności takiego sakramentu. Taka procedura często nazywana jest kwerendą przedchrzcielną. Dlatego uwzględniając przesłanki teologiczne i prawne, postanowiłem opisać takie dochodzenie w artykule *Kwerenda przed sakramentem chrztu świętego. Kwestie teologiczno-prawne* [„Perspectiva. Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne” 20/1 (2021)]. Celem tej pracy było podkreślenie istoty takiego dochodzenia oraz konsekwencji, które może spowodować jego brak. Stąd próba odpowiedzi na kwestię problematyczną: dlaczego i w jakich sytuacjach należy przeprowadzić kwerendę przedchrzcielną i jakie konsekwencje niesie odstępianie od takiego badania. Argumenty teologiczne i prawne stanowią właściwą i spójną odpowiedź na ten problem. Stąd istniała konieczność interdyscyplinarnego podejścia do tego zagadnienia, które po publikacji nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego nie zostało jeszcze tak kompleksowo opisane. To zaś stanowi mocny argument na rzecz istotnego wkładu w dyscyplinę naukową – prawa kanonicznego.

W Kodeksie Prawa Kanonicznego ostatni rozdział, dotyczący sakramentu chrztu, jest poświęcony „stwierdzeniu i zapisaniu przyjętego chrztu”. Z tym

zagadnieniem ściśle powiązana jest kwestia, którą opisałem w artykule zatytułowanym *Zmiany i adnotacje w księgach metrykalnych z uwzględnieniem kwestii problematycznych w tej materii w obowiązujących przepisach o ochronie danych osobowych w Polsce* [„Kościół i Prawo” 8 (21) 2019 nr 2]. Motywem do pogłębionej refleksji na ten temat było wprowadzenie nowych przepisów o ochronie danych osobowych w prawie europejskim, a w konsekwencji obowiązek dostosowania prawa kanonicznego w tej materii. Stąd konieczność przedstawienia kwestii teologicznych i prawnych, które wskazują na możliwości i niemożliwości dokonywania zmian i adnotacji w księgach metrykalnych, które nie tylko stanowią zapis danych osobowych, ale są także źródłem informacji na temat życia sakramentalnego i statusu kanonicznego wiernych. Dlatego w prawie europejskim uwzględniona została możliwość autonomicznego systemu prawnego dla kościołów i związków wyznaniowych. Kościół, ze względu na specyfikę duchowego znaczenia przetwarzanych danych osobowych (dotyczących sakramentów i statusu kanonicznego), musiał wręcz skorzystać z tej możliwości. Również ten artykuł, chociaż w pierwszej części sięga do historycznych podstaw prawnych, to jednak w głównej mierze przedstawia obowiązujące przepisy prawne i ich uzasadnienie teologiczno-prawne. W szczególności za interesujące i nowatorskie można uznać omówienie kwestii szczegółowych, które zostały określone jako problematyczne w tytule artykułu.

Z zagadnieniem modyfikowania danych osobowych w księdze chrztu, jest również związana kwestia dotycząca wszystkich sakramentów, wynikająca z najnowszych przepisów dotyczących ochrony danych osobowych, a mianowicie chodzi o prawo do żądania usunięcia danych osobowych. W kontekście sakramentów takie prawo nie może być stosowane. Aby wykazać podstawy prawne, a także kontekst teologiczny przygotowałem artykuł *Limitation of the right to request the erasure of personal data in the context of sacramental matters and canonical status in the Catholic Church in Poland* [„Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie” XV/1 (2022)]. W przeprowadzonej refleksji wykazałem, że przysługująca Kościołowi katolickiemu możliwość ograniczenia takiego prawa do żądania usunięcia danych osobowych nie jest jakimś przywilejem, ale wynika z poszanowania prawa do wolności religijnej i autonomii. To zaś pozwala na respektowanie doktryny kościelnej, która nie dopuszcza wymazania danych osobowych ze względu na ich powiązanie z życiem sakramentalnym i statusem kanonicznym. Wynika z tego, że ograniczenie prawa do usunięcia danych osobowych ma swoje podstawy w kwestiach doktrynalnych

(m.in. charakter sakramentalny) i prawnych (m.in. status kanoniczny wiernego). Interdyscyplinarne wyjaśnienie tej kwestii stanowi całościowe uzasadnienie ograniczenia takiego prawa.

Integralność kwestii teologicznych i kanonicznych konieczna jest również w podejściu do problemu bierzmowania dla osób z niepełnosprawnością intelektualną, co zostało przedstawione w artykule *Możliwość udzielenia sakramentu bierzmowania osobom z niepełnosprawnością intelektualną* [„Annales canonici” 18/1 (2022)]. Tylko całościowe uzasadnienie: teologiczne (zrozumienie znaczenia sakramentu bierzmowania, czyli jego charakteru sakramentalnego, a przede wszystkim łaski i owoców, które przez jego przyjęcie Bóg udziela ludziom oraz dwa sposoby jego działania *ex opere operato* i *ex opere operantis* w celu zauważenia, iż każdy na swój sposób współpracuje z łaską bożą otrzymaną w sakramencie, a na pewno otrzymuje duchowe wsparcie ze względu na przyjęcie tego sakramentu) i prawne (egzegeza kan. 889 KPK ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych, w szczególności kwestia wymagania używania rozumu do przyjęcia sakramentu bierzmowania, a także konieczność respektowania ogólnego prawa wiernych do sakramentów, jak również równego traktowania wiernych w przystępowaniu do sakramentów). Stąd też artykuł ten stanowi integralnie (teologicznie i prawnie) uargumentowane stanowisko o możliwości udzielenia sakramentu bierzmowania osobom, które mają niepełnosprawność intelektualną, co więcej wskazuje na duchowy pożytek takiej praktyki.

Kolejnym sakramentem wtajemniczenia chrześcijańskiego jest Najświętsza Eucharystia. Temu zagadnieniu poświęciłem artykuł *Integralność sprawowania Ofiary i Uczty w aspekcie kapłańskiego owocu sprawowanej Mszy świętej* [„Wrocławski Przegląd Teologiczny” 30/2 (2022)]. Opracowanie to potwierdza tezę zawartą w tytule cyklu artykułów naukowych. W prezentowanej kwestii wyraźnie wskazuje na powiązanie ze sobą kwestii doktrynalnych z obowiązującym prawem. W tym artykule została przedstawiona sprawa konieczności sprawowania Ofiary i Uczty, czyli konsekrowania postaci eucharystycznych i przyjęcia ich przez kapłana, aby można było aplikować owoc kapłański (specjalny) w jakiegokolwiek intencji, czy za żywych czy też za zmarłych. W artykule tym podkreśliłem korelację pomiędzy prawem regulującym kwestię możliwości używania szczególnej materii do sprawowania Eucharystii (hostii o niskiej zawartości glutenu oraz moszczu) a teologią sprawowanej Mszy św. Przepisy prawa szczegółowo regulują tę sprawę i w ten sposób potwierdzają istnienie

integralności sprawowania Ofiary i Uczty w osobie kapłana sprawującego Najświętszą Eucharystię. Integralność kwestii teologicznych i prawnych nie dotyczy zatem tylko możliwości zastosowania „szczególnej materii”, ale także warunków stawianych wobec kapłanów, którzy sprawują ten sakrament przy użyciu takiej materii.

Podobnie jest w przypadku sakramentu namaszczenia chorych, gdzie kwestią problematyczną, którą postanowiłem omówić, było *Prawo wiernych do sakramentu namaszczenia chorych w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego. Próba doprecyzowania kryterium „używania rozumu” w kwestii dzieci i niepełnosprawnych umysłowo* [„Studia Warmińskie” 58 (2021)]. Integralność kwestii teologicznych i prawnych w tym opracowaniu stanowi podstawę twierdzenia, iż chorym dzieciom i dorosłym, którzy nie osiągnęli używania rozumu, ale posiadają go w jakimś stopniu można udzielić tego sakramentu. Jedynie interdyscyplinarne podejście do tej problematycznej kwestii umożliwi zrozumienie zamysłu Prawodawcy, aby każdy – komu sakrament namaszczenia chorych rzeczywiście może przynieść korzyść duchową – mógł skorzystać z tego duchowego dobra Kościoła. Prawo zatem do tego sakramentu będzie rzeczywiście istniało, jeśli będzie istniało przekonanie o tym, że mający przyjąć namaszczenie chorych będzie czerpał z niego duchowe dobro.

Kolejne artykuły, wpisujące się w ten cykl, zostały poświęcone sakramentowi święceń. Pierwszy z trzech artykułów dotyczących tego zagadnienia to *Teologia sakramentu święceń ze szczególnym uwzględnieniem diakonatu na podstawie zmian w 2009 roku w kan. 1008 oraz 1009 KPK* [„Polonia sacra” 25/3 (2021)]. Istotnym wkładem w dyscyplinę prawa kanonicznego jest w tym opracowaniu wskazanie jak pogłębiona refleksja teologiczna doprowadziła do konieczności doprecyzowania brzmienia kanonów, które w swojej zwartej formie muszą zawsze wyrażać w pełni doktrynę katolicką. Ponadto w tej pozycji naukowej wykazałem, jak na podstawie poszczególnych kanonów można zauważyć elementy teologiczne, dotyczące diakonatu i je pogłębić. Artykuł jest refleksją nad diakonatem jako pierwszym stopniem święceń, który jednak nie wprowadzająca jeszcze w misterium kapłaństwa służebnego. To zaś daje możliwość wskazania, że diakon jest już duchownym chociaż nadal pełni swoje posługiwanie jako uczestnik kapłaństwa powszechnego. Jest to motyw do dalszych refleksji teologiczno-kanonicznych o diakonacie oraz o sposobach realizacji kapłaństwa powszechnego w Kościele.

Kolejną kwestią związaną z sakramentem święceń jest odpowiedź na pytanie, czy istnieje, podobnie jak w przypadku innych sakramentów, *Prawo do sakramentu*

święceń [„Ateneum kapłańskie” 177 (2021), z. 2 (675)]. Tak też został zatytułowany artykuł. Celem odpowiedzi na postawiony problem, dokonałem analizy aspektów teologicznych i prawnych w tej materii, wyraźnie sygnalizując, że istota tego sakramentu zakłada możliwość wyboru kandydatów przez Kościół, stąd też wniosek, iż jest to sakrament, do którego wierni nie mają takiego prawa jak do innych sakramentów. Teza ta jest poparta dokumentami Kościoła oraz refleksją teologów i kanonistów. We współczesnej dyskusji nad teologią sakramentu święceń oraz normami kanonicznymi w tej materii uważam za konieczne przytaczanie jak najbardziej trafnych argumentów celem pogłębienia zagadnienia i przedstawiania go zachowując integralność teologiczno-prawną. W mojej ocenie, artykuł ten stanowi istotny wkład w toczącej się polemice.

Z zagadnieniem prawa do sakramentu święceń związany jest również artykuł zatytułowany *Równość kobiety i mężczyzny w godności i prawie do sakramentów ze szczególnym uwzględnieniem święceń i małżeństwa* „Polonia sacra” 26/3 (2022)]. Mogłoby się wydawać, że w Kościele katolickim nie ma równouprawnienia co do płci, ponieważ do święceń przystępują tylko mężczyźni. Jednak właściwe zrozumienie terminu, czyli równość wobec prawa oznacza, że podkreśla się, takie same prawa kobiety i mężczyzny. Wykazałem już, że również mężczyzna nie ma prawa do sakramentu święceń, chociaż tylko on może być kandydatem. Brak zaś takiego prawa pokazuje, że zarówno mężczyzna jak i kobieta, nawet w kwestii sakramentu święceń są równouprawnieni, ponieważ nikt nie może rościć sobie prawa do tego sakramentu. W sakramencie małżeństwa zaś równość w prawie i godności wyraża się na wiele sposobów i dlatego postanowiłem przedstawić je, ponieważ ze względu na różne współczesne trendy, a także ze swojej nieświadomości wierni sami odchodzą od takich znaków, a z drugiej strony domagają się podkreślania godności kobiety i równości obu płci. Ujęcie tych kwestii w omawianym opracowaniu jest w mojej ocenie bardzo potrzebne i stanowi istotny wkład do toczącej się na ten temat dyskusji.

Skoro zaś nie istnieje prawo do sakramentu święceń to powstaje problem jak należy określić sytuację diakonów przejściowych, którzy są diakonami w perspektywie przyjęcia święceń prezbiteratu. Zagadnienie to podjąłem w artykule *Prerogatywa diakona przejściowego do święceń prezbiteratu. Przyczyny i konsekwencji* (kan. 1030 KPK) [„Łódzkie Studia Teologiczne” 33/2 (2022)]. W opracowaniu tym przedstawiłem przesłanki teologiczne oraz kanoniczne, które pozwalają stwierdzić, że diakoni tak jak inni wierni, nie mają prawa do sakramentu święceń, jednakże po

przyjęciu święceń diakonatu powstaje pewnego rodzaju zobowiązanie Kościoła, które można określić mianem prerogatywy. Termin ten jest propozycją autorską, która pozwala zachować koherencję w dokumentach Kościoła, mówiących o braku prawa do święceń, a zatem i w Kodeksie Prawa Kanonicznego. Kan. 1030 KPK, nie mówi o takim prawie, a jednocześnie rozpoznaje swoistego rodzaju możliwość ubiegania się o sprawiedliwość przez diakona przejściowego, jeśli droga do święceń prezbiteratu została mu zamknięta autorytarnie, a nie na podstawie przeszkód kanonicznych. Wprowadzenie takiej terminologii i jej uzasadnienie są nowatorskie. Dotychczas w literaturze przedmiotu pojawiło się jedynie określenie „prawa” diakonów przejściowych, co wyraźnie stoi w sprzeczności z dokumentami Kościoła.

Współczesny styl życia oraz różne nurty światopoglądowe wymagają również pogłębionej refleksji teologiczno-kanonicznej nad poszczególnymi aspektami życia sakramentalnego. Stąd też próbą odpowiedzi na jawiące się wyzwanie jest artykuł *Przyczyny i konsekwencje rozbieżności rozumienia przymiotu nierozzerwalności małżeńskiej w prawosławiu i katolicyzmie* [„Polonia sacra” 26/1 (2022)]. To opracowanie naukowe stanowi refleksję teologiczną nad przyczynami różnego rozumienia nierozzerwalności małżeństwa, a także pokazuje praktyczne konsekwencje takiej rozbieżności obecne w prawie kanonicznym. Tematyka ta jest we współczesnym świecie bardzo aktualna. Stąd też argumentacja przedstawiona w prezentowanym artykule jest wyraźnie potrzebna i pomocna. W mojej ocenie również ta publikacja naukowa stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny naukowej, poprzez wsparcie dyskusji wnioskami wypływającymi z integralności kwestii teologicznych i kanonicznych, szczególnie w zakresie sakramentów.

Przedstawiam do oceny Komisji cykl artykułów, dołączając go do wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Stanowi on potwierdzenie moich kompetencji w dyscyplinie naukowej prawa kanonicznego. W tym cyklu publikacji wykorzystałem zdobytą dotychczas wiedzę i doświadczenia, które stanowią wartość dodaną do mojej pracy naukowej. Należy podkreślić, że chociaż nie posiadam stopnia doktora z prawa kanonicznego, to jednak swoim zaangażowaniem i pracą naukową wykazałem, że dorównuję tym, którzy poświęcili pracę doktorską zagadnieniom związanym z prawem kanonicznym. Natomiast biegłość w dziedzinie teologii dogmatycznej pozwala mi na pogłębioną refleksję teologiczną przedstawianych w prawie kanonicznym norm i przepisów. Stąd też, w mojej ocenie, cykl artykułów, dotyczący integralności kwestii teologicznych i kanonicznych, stanowi

znaczący wkład w dyscyplinę prawa kanonicznego, w której postanowiłem wnioskować o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W swojej pracy naukowej wykazałem się również aktywnością naukową nie tylko w moim miejscu pracy, czyli na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu, ale także na innych uczelniach w kraju i za granicą. Wśród takich aktywności naukowych warto wspomnieć na pierwszym miejscu staż naukowy na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie. Współpracowałem z Dziekanem Wydziału Prawa Kanonicznego – o. Ulrichem Rhode SJ. Staż naukowy polegał na tym, że pod opieką Dziekana prowadziłem przez dwa tygodnie wykłady z prawa kanonicznego na drugim cyklu (studia licencjackie). Tematem wykładów były normy generalne, a szczegółowym zagadnieniem, które wykładałem, były akty prawne, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości rozpatrywania również sakramentów w tej kategorii. Dokładne informacje dotyczące tego stażu zostały przedstawione w wykazie osiągnięć oraz w załączonej opinii Dziekana Wydziału Prawa Kanonicznego.

W 2022 roku byłem członkiem rady programowej międzynarodowej konferencji organizowanej przez Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego pt. *Zdrowie i style życia. Ekonomiczne, społeczne i zdrowotne wyzwania w społeczeństwie postpandemicznym*, która odbyła się 19-20 maja 2022 r. Podczas konferencji wygłosiłem również referat pt. *Ochrona zdrowia a wolność religijna wybrane wnioski po ograniczeniach związanych z pandemią*.

Także w 2022 roku współpracowałem z pracownikami Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (oraz innymi ośrodkami w kraju i za granicą) podczas międzynarodowej konferencji naukowej zatytułowanej *Udział wiernych świeckich w misji Kościoła*. Podczas tej konferencji zostałem zaproszony do wygłoszenia referatu nt. *Analiza prawnoliturgiczna możliwość i niemożliwość przepowiadania świeckich*. Konferencja miała miejsce 14 maja 2022 roku w Okocimiu. Wcześniej współpracowałem z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, który był organizatorem ogólnopolskiej konferencji naukowej *Kodeks Prawa Kanonicznego w badaniach młodych naukowców*. Uczestniczyłem wówczas w konferencjach:

dnia 5 czerwca 2021 r. przedstawiłem referat pt. *Pozasakramentalne środki zbawienia w kontekście stanu epidemiologicznego w Polsce*; dnia 26 maja 2018 r. oraz wygłosiłem referat pt. *Trudności interpretacyjne kan. 868 §2 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku. Kwestie prawne i teologiczne*.

W mojej pracy naukowej podjąłem także współpracę z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, który był organizatorem ogólnopolskiej konferencji *Polskie Forum e-Liderów Kościoła katolickiego*. Konferencja odbyła się w Warszawie 22 marca 2018 r., przedstawiłem tam referat na temat: *Zmiany metrykalne: przepisy kościelne a RODO*. Kolejną instytucją naukową, z którą podjąłem czynną współpracę był Uniwersytet im. Adam Mickiewicza w Poznaniu przy okazji ogólnopolskiej konferencji naukowej *Wpływ pandemii SARS-CoV-2 na zmieniające się egzystencjalne postawy człowieka. Spojrzenie interdyscyplinarne*. Podjąłem się wygłoszenia referatu zatytułowanego: *Prawo do sakramentów w czasie pandemii SARS-CoV-2*. Konferencja ta odbyła się 23 kwietnia 2021 roku.

Ważnym obszarem mojej pracy naukowej jest troska o kandydatów do kapłaństwa. Stąd też brałem czynny udział w ogólnopolskiej konferencji naukowej „Ewangelii Gaudium” pt. *Kapłaństwo służebne formacja do święceń – formacja po święceniach* organizowanej przez Wyższe Seminarium Duchowne w Łodzi, która odbyła się dnia 25 listopada 2021 r. Temat wygłoszonego przeze mnie referatu brzmiał: *Przyczyny i konsekwencje możliwości zabronienia przystąpienia do prezbiteratu diakonom przeznaczonym do kapłaństwa (por. kan. 1030 KPK)*.

Ponadto brałem udział w sympozjach zagranicznych: Pontificia Università della Santa Croce, XXV Convegno di Studi, *I fondamenti relazionali del Diritto di Famiglia*, Roma 19-20 aprile 2021 oraz przez Pontificia Università Gregoriana, 55° *Colloquio di Diritto Canonico*, Roma 8-10 giugno 2021, a także w sympozjum krajowym na Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II, *Granice prawa do sakramentów. Między kodeksem prawa kanonicznego z 1917 roku a kodeksem z 1983 roku*, Kraków 16 listopada 2017 roku.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

W celu popularyzowania nauki w dyscyplinie, w której wnioskuje o nadanie stopnia doktora habilitowanego, opublikowałem szereg artykułów dotyczących sakramentów

oraz ich aspektów prawnych w czasopiśmie *Nowe Życie. Dolnośląskie pismo katolickie*.
Były to:

Sakrament bierzmowania, w: *Nowe Życie. Dolnośląskie pismo katolickie* nr 12/534 Rok XXXVI grudzień 2019, s. 26-27.

Tajemnica wiary – sakrament Najświętszej Eucharystii, w: *Nowe Życie. Dolnośląskie pismo katolickie* nr 4/538 Rok XXXVII kwiecień 2020, s. 16-17.

Istota sakramentu pokuty i pojednania, w: *Nowe Życie. Dolnośląskie pismo katolickie* nr 4/527 Rok XXXVI kwiecień 2019, s. 12-13.

Biskup znakiem jedności, w: *Nowe Życie. Dolnośląskie pismo katolickie* nr 6/518 Rok XXXV czerwiec 2018, s. 14-15.

Nauczanie „ex cathedra”, w: *Nowe Życie. Dolnośląskie pismo katolickie* nr 2/525 Rok XXXVI luty 2019, s. 12-13.

W oparciu o zdobyte wykształcenie, osobistą pracę naukową, doświadczenia w pracy akademickiej oraz kurialnej zaprezentowałem praktyczne zagadnienia na konferencjach formacyjnych organizowanych przez różne instytucje Archidiecezji Wrocławskiej:

Ochrona danych osobowych w posłudze sakramentalnej i innej działalności duszpasterskiej, konferencja dla dziekanów poszczególnych dekanatów Archidiecezji Wrocławskiej, Wrocław 2018 r.

Dyscyplina sakramentów ze szczególnym uwzględnieniem sakramentów wtajemniczenia, konferencja wygłoszona dla proboszczów Archidiecezji Wrocławskiej, Wrocław 2020 r.

Sakrament chrztu i przyjęcie do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim ochrzczonych w innych Kościołach i Wspólnotach eklezjalnych, konferencja wygłoszona dla wikariuszy Archidiecezji Wrocławskiej, Wrocław 2020 r.

Ponadto zdobytą wiedzę i doświadczeniem dzieliłem się podczas spotkań dotyczących wybranych zagadnień z prawa kanonicznego. Miały one charakter prelekcji i warsztatów.

Praktycznym zastosowaniem moich kompetencji w dyscyplinie prawa kanonicznego było przygotowanie przeze mnie statutów Stowarzyszenia Apostołów Miłosierdzia, które to dokumenty zostały zatwierdzone przez kompetentną władzę kościelną, jak również odpowiednie instytucje państwowe.

Moje kompetencje naukowe spotykają się z uznaniem, a propozycje rozwiązań problemowych kwestii przyjmowane pod rozwagę. Uważam, iż posiadam

wystarczającą biegłość w zakresie prawa kanonicznego, aby starać się o nadanie mi stopnia doktora habilitowane w tej dyscyplinie.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Obok cyklu artykułów omówionych w punkcie czwartym, stanowiących osiągnięcie naukowe jako podstawowe do wnioskowania o stopień doktora habilitowanego, chciałbym wspomnieć o innym moich pracach naukowych, ponieważ uważam, że również one stanowią wkład w rozwój prawa kanonicznego jako dyscypliny naukowej. Ze względu na fakt, iż prawo o szkolnictwie wyższym nie zezwala wprost na podanie kilku rodzajów osiągnięć naukowych (użyty spójnik „lub” w art. 219 ust. 1, pkt 2) ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z 20 lipca 2018 r. z późniejszymi zmianami Dz. U. z 2021 roku poz. 4780, postanowiłem omówić je w tym miejscu celem przedstawienia ogółem mojej pracy naukowej.

Wśród mojego dorobku naukowego istotne miejsce zajmuje również monografia naukowa *Ważność sakramentów w kategoriach aktów prawnych*, Wrocław 2022. Publikacja ta uwzględnia możliwość zakwalifikowania sakramentów jako aktów prawnych, a w ten sposób aplikowania kryteriów ważności aktów prawnych wobec sakramentów. Takie podejście pozwala zrozumieć m.in. dlaczego Prawodawca powszechny nie użył klauzuli unieważniającej w przypadku materii Eucharystii, albo dlaczego w Kodeksie znajdują się dwa warunki do ważności święceń, mimo iż doktryna wspomina również o innych. Co więcej, właściwe zrozumienie elementów esencjalnych sakramentów, w szczególności materii i formy, pozwala na unikanie podejścia reistyczno-magicznego do sakramentów, a jednocześnie unikania drugiej skrajności np. poprzez twierdzenia, że wszelkie braki może uzupełnić Kościół. Stąd również w przypadku tej publikacji podejście teologiczno-kanoniczne okazuje się właściwą drogą refleksji naukowej.

W wykazie osiągnięć naukowych wskazałem dwie publikacje naukowe, które stanowią początek serii pt. *Komentarz praktyczno-teologiczny do Kodeksu Prawa Kanonicznego*. W pierwszym zeszycie do Księgi IV zostały omówione „Kanony wprowadzające” do całej Księgi IV oraz do pierwszej części – sakramentów. Drugi zeszyt został poświęcony sakramentowi chrztu. Oba zeszyty stanowią wkład w dyskusję naukową w dyscyplinie prawa kanonicznego, a także są praktycznymi rozwiązaniami

sytuacji problematycznych pojawiających się w życiu Kościoła, na które również refleksja teologiczno-kanoniczna powinna dawać odpowiedzi.

Jestem również redaktorem naukowym dwóch monografii naukowych wieloautorskich, w których zaproponowałem poszczególnym autorom opracowanie interdyscyplinarne wybranych sakramentów: pokuty oraz Eucharystii. Stąd też każda z tych publikacji stanowi wielopłaszczyznowe opracowanie tych zagadnień (teologia biblijna, teologia duchowości, teologia moralna, teologia dogmatyczna, historia Kościoła, metafizyka, prawo kanoniczne). Moim wkładem w powstanie tych dwóch monografii było nie tylko przygotowanie poszczególnych rozdziałów wyodrębnionych w wykazie osiągnięć, ale także sama inicjatywa publikacji oraz propozycje poszczególnych tematów z zakresu dyscyplin teologicznych. To przyczyniło się do powstania pewnej komplementarności w odkrywaniu znaczenia dwóch opracowanych sakramentów (pokuty i Eucharystii).

Zdobytą wiedzę wykorzystuję na wielu płaszczyznach mojej pracy i posługiwania nie tylko w Kościele partykularnym mojej inkardynacji, ale także w innych diecezjach Metropolii Wrocławskiej oraz w wielu zgromadzeniach zakonnych. Uważam, że to jest praktyczne potwierdzenie mojej wiedzy, doświadczenia oraz kompetencji.

Pragnę nadmienić, że choć Rada Doskonałości Naukowej informuje, że według niej podawanie danych naukometrycznych jest wskazane i zalecane, to jednak nie wynika z tego, że jest obowiązkowe. Co więcej, podane dane naukometryczne przez wnioskującego nie mogą stanowić kryterium oceny dorobku naukowego kandydata do stopnia doktora habilitowanego dla podmiotu habilitującego, samej Rady Doskonałości Naukowej i innych. Niemniej jednak w wykazie osiągnięć naukowych wskazałem poszczególne dane naukometryczne, chociaż liczba cytowań oraz indeks Hirscha nie są zadowalające, to jednak można to wytłumaczyć krótkim czasem od publikacji większości artykułów naukowych do momentu złożenia wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego, a także małą aktywnością samego zainteresowanego w promowanie swoich artykułów, ze względu na większe poświęcenie się dalszej pracy naukowo-badawczej. To zaś odzwierciedla się w przedstawionej liczbie punktów na podstawie poszczególnych wykazów ministerialnych. Metodologia liczenia punktacji była stosowana na podstawie daty publikacji artykułu i punktacji przypisanej w ówczesnie obowiązującym wykazie.

Oznacza to, że w przypadku parametryzacji punkty mogłyby być zwiększone w kilku przypadkach.

Po uzyskaniu stopnia doktora nie zakończyłem jednak poszerzania swojej wiedzy i kompetencji, ponieważ byłem studentem studiów podyplomowych na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, na Wydziale Prawa i Administracji, w zakresie ochrony danych osobowych w Kościele. Na tej samej uczelni na Wydziale Prawa Kanonicznego uczestniczyłem w jednosemestralnym kursie: *Sytuacje nieprawidłowe w życiu i posłudze duchownych. Aspekty karno-kanoniczne*.

Pozostałe osiągnięcia naukowe, dydaktyczne oraz popularnonaukowe zostały zawarte w wykazie osiągnięć. Całość stanowi dorobek naukowy od czasu uzyskania stopnia doktora, a zatem od 2017 roku, to może zaś również stanowić argument, który potwierdza moje osobiste zaangażowanie w pracę naukową w dyscyplinie prawa kanonicznego.

.....
(podpis wnioskodawcy)